

Illustratie: R. Venke van Geerik

Als moeder het niet meer weet

De financiën van verwarde ouderen zijn vaak een hoofdpijndossier voor hun kinderen. Maar er zijn mogelijkheden om de zaken tijdig in goede banen te leiden.

Cleo Scheerboom
Amsterdam

Federique de Groot* kreeg argwaan toen zij steeds vaker blaadjes van hulporganisaties in de derde wereld bij haar alleenstaande moeder in de bladenmand aantrof. 'Mijn moeder was altijd uiterst kritisch geweest over het nut van ontwikkelingshulp', vertelt zij. 'Dat er nu magazines van wel drie hulporganisaties in de tijdschriftenmand lagen, deed mij vermoeden dat mijn moeder hen steunde.'

Haar moeder ontkende, maar later bleek dat zij alle acceptgiro's invulde die in de post kwamen. 'In ieder betalingsvakje op de acceptgirokaart vulde ze een willekeurig cijfer in.' Die verwarring was een eerste teken dat de moeder van De Groot aan de ziekte van Alzheimer leed. In Nederland krijgt een op de vijf mensen een vorm van dementie, zoals alzheimer. De kans neemt toe naarmate men ouder wordt. Volgens de stichting

Alzheimer Nederland is dat 40% voor mensen boven de 90. Bekend symptoom bij alzheimerpatiënten is vergeetachtigheid, maar de ziekte leidt ook tot een verminderd beoordelingsvermogen en ongeremdheid. Hierdoor kunnen grote financiële problemen ontstaan.

De gevolgen voor De Groot waren relatief beperkt. Een door haar moeder aangegaan incasso aan een goed doel voor € 1000 per maand kon worden teruggedraaid (dit kan binnen 30 dagen). Het afschrijven van de acceptgiro's kon de bank echter niet tegenhouden. Wilde De Groot de financiën van haar moeder beheren, dan was toestemming van de kantonrechter nodig, de procedure duurde enkele weken. De Groot, die al mederekeninghouder was, kreeg van de bank het advies om in de tussentijd het tegoed op de rekening zo laag mogelijk te houden, zodat hoge bedragen niet konden worden afgeschreven. Dat werkte goed, maar kostte wel veel tijd.

Bij veel dementerende ouderen neemt de partner het beheer

20%
van de Nederlanders krijgt een vorm van dementie

van de geldzaken over. Gaat het om een alleenstaande ouder, dan rust die verantwoordelijkheid vaak op de kinderen. Voor hen is het lastig om op afstand de geldzaken in goede banen te leiden. Ook al omdat dementiepatiënten zich achterdochtig en verward kunnen gedragen. Zo maakte de vader van Hein Zweers* verschillende malen ruzie bij zijn bankfiliaal. Zweers: 'Mijn vader had in de krant gelezen dat de crisis ook van invloed was op de banken en hij wilde zijn geld in huis bewaren. De bank stond dergelijke grote transacties niet toe zonder voorafkondiging, maar dat bevestigde alleen maar mijn vaders vermoedens dat er reden was tot paniek.'

Zweers kon zijn vader op een helder moment ervan overtuigen met hem naar de notaris te gaan voor een volmacht. Daarmee kon hij zijn vader de financiële zaken uit handen nemen. Dat ging overigens niet zonder slag of stoot, weet Zweers nog. 'Zo ontstond een discussie met een bankmedewerker over de geldigheid van de volmacht.'

De volmacht zou niet geldig zijn als de opsteller ervan wilsonbekwaam is geworden. Niet waar, betoogde de notaris. 'Uiteindelijk kregen we gelijk, maar in de tussentijd wilde de bank geen opdrachten uitvoeren.'

Door het progressieve karakter van dementie is het voor de naasten zoals kinderen en partner zaak om snel in actie te komen. Niet alleen omdat de dementerende zelf onbedoeld grote financiële verplichtingen kan aangaan, maar ook omdat mensen met slechte bedoelingen soms hun kans schoon zien. Zo kent Aniel Autar,

notaris bij Kooijman Lambert Notarissen in Rotterdam, het geval van een man die bezig was zich als bewindvoerder voor zijn moeder te laten benoemen. 'Zijn — drugsverslaafde — zus was daar op tegen. De reden werd duidelijk toen bleek dat de moeder zich borg had gesteld voor de schulden van haar dochter. Schuldeisers konden daardoor beslag leggen op de woning van mevrouw. Het is nu aan de familie om te bewijzen dat dit nooit de bedoeling van moeder geweest kan zijn.'

Mogelijkheden

Er zijn verschillende middelen om de financiën van een vader of moeder met (beginnende) dementie in goede banen te leiden. De volmacht is de simpelste. Een akte die door de notaris kan worden opgesteld en door de volmachtgever en gevolmachtigde wordt ondertekend. Hiermee kan de gemachtigde financiële handelingen uit naam van de ouder uitvoeren. Denk aan het beheren van rekeningen of de verkoop

van een huis. Nadeel kan zijn dat de volmachtgever — de ouder — ook zelf nog in staat is financiële handelingen te verrichten. Dit is niet het geval bij een zogeheten bewind. Dan krijgt de bewindvoerder het beheer over (een deel van) het vermogen. De persoon die onder bewind staat, heeft over het vermogen dat onder bewind staat geen zeggenschap meer. De bewindvoerder gaat altijd over financiële zaken, in tegenstelling tot een mentor die over persoonlijke zaken mag beslissen, zoals huisvesting of zorg.

Onderschat

Het bewindvoederschap moet bij de kantonrechter worden aangevraagd, bijvoorbeeld door de partner of volwassen kinderen. Ook kan een externe bewindvoerder worden ingeschakeld: een professionele bewindvoerder, zelfstandig of verbonden aan een private bank of notariskantoor.

‘De taak van de bewindvoerder wordt in de praktijk nog vaak onderschat door familieleden,’ weet Anita C. Noort, hoofd Bewindvoering & Executele van ABN Amro MeesPierson. Volgens Noort komt het regelmatig voor dat een volwassen kind alsnog het bewindvoederschap overdraagt aan een externe bewindvoerder van de bank. ‘Niet iedereen heeft er de tijd of kennis voor, terwijl het wel een belangrijke taak is.’ De bewindvoerder zorgt dat de vaste lasten worden betaald en let op de tijdige aanvraag en verantwoor-

ding van zorgregelingen als persoonsgebonden budget. Noort: ‘De familie beschikt niet altijd over de kennis om deze taken op zich te nemen.’

Soms is bewindvoederschap alleen niet genoeg om de financiële belangen van een dementerende ouder te beschermen. Bijvoorbeeld als deze buiten het zicht van de bewindvoerder grote financiële verplichtingen aangaat. Internetfora staan bol van de voorbeelden van ouders die in door demencie gedreven impulsiviteit pannensets, luxereizen en auto’s kopen. Het terugdraaien van die transacties leidt in de praktijk vaak tot problemen, weet notaris Autar. ‘De kinderen moeten aantonen dat de ouder ten tijde van de transactie wilsonbekwaam was en het nooit de bedoeling was de transactie te verrichten. Dat is in de praktijk lastig te bewijzen.’

Een ondercuratelestelling kan een oplossing zijn. Het is de enige manier die de wet biedt om onbedoelde aankopen van een volwassene te bestempelen als ‘nietig’: iets wat nooit heeft plaatsgehad. Hiermee wordt wettelijk vastgelegd dat de dementerende ouder

handelingsonbekwaam is. De curatele wordt gepubliceerd zodat derden — denk aan autodealer of meubelzaak — er kennis van kunnen nemen.

Levenstestament

Autar en Noort weten uit hun praktijk hoe verstrekkend de financiële gevolgen van demencie kunnen zijn. In het notariskantoor van Autar betekende het recentelijk dat de leveringsakte voor de verkoop van een woning niet kon passeren. ‘Voor alle handelingen geldt dat ik moet vaststellen of iemand wilsbekwaam is; iemand moet weten wat hij tekent. Deze mevrouw begreep duidelijk niet wat er in de akte stond. Dat is triest, want het huis moest worden verkocht omdat ze inmiddels in een verzorgingstehuis woont. Ook de kopers zijn hierdoor gedupeerd.’

Noort benadrukt dat veel problemen kunnen worden voorkomen als mensen al vroeg bepalen wie hun belangen kan behartigen als ze dat zelf niet meer kunnen. ‘Dit kan met een volmacht, of in een zogeheten levenstestament. In dat laatste kan de opsteller alle wensen vastleggen en onder andere een gevolmachtigde en bewindvoerder aanwijzen.’ Het levenstestament — een notariële akte — wordt opgenomen in het Centraal Levens Testamentenregister. Dit zorgt dat bij demencie snel en volgens de wens van de ouder kan worden gehandeld.

.....
* niet hun echte naam

‘De taak van de bewindvoerder wordt door familieleden vaak onderschat’

